

DE KLEUREN VAN HET RECHT

DE KLEUREN VAN HET RECHT

Ignace CLAEYS
(ed.)

De kleuren van het recht
Ignace Claeys (ed.)

© 2012 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0360-6
D/2012/7849/169
NUR 820

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

Beste alumni en vrienden van de VZW VRG Alumni Gent,

Het is niet zonder fierheid dat ik het referatenboek van de 2e VRG Gent Alumni Gent-dag inleid.

VRG Alumni Gent is in 2011 ontstaan als gevolg van een unieke samenwerking tussen de rechtsfaculteit van de Universiteit Gent en de voormalige presides van het Vlaams Rechtsgenootschap Gent. Tot dan was de alumniwerking voornamelijk een initiatief van de rechtsfaculteit onder de naam Gandaius Alumni. Het Vlaams Rechtsgenootschap Gent was daarbij in belangrijke mate afwezig gebleven. Door de krachtenbundeling die VRG Alumni Gent is, heeft ook de Gentse rechtsfaculteit nu een alumni-initiatief dat alle “levende” krachten van de rechtsfaculteit, haar studenten en oud-studenten verenigt.

Zoals het een goede alumniclub betaamt, heeft VRG Alumni Gent vooral lichtvoetige activiteiten. Alumni kunnen er elkaar in een ontspannen sfeer opnieuw ontmoeten. De doelstelling van de VRG Alumni Gent-dag is evenwel enigszins anders. Met dit initiatief willen VRG Alumni Gent en Gandaius Permanente Vorming, dat de wetenschappelijke onderbouw van de dag verzorgt, de alumni de gelegenheid bieden om in één namiddag een handig en praktisch overzicht van de meest essentiële wijzigingen in een aantal relevante rechtstakken te krijgen. Uiteraard worden die updates door hoogleraren van de Gentse rechtsfaculteit verzorgd. Op die wijze pogen VRG Alumni Gent en Gandaius Permanente Vorming, in een tijd waarin juristen steeds meer overgespecialiseerd zijn, een vormingspakket te ondersteunen dat een globaal overzicht over het recht doet behouden. De organisatoren van de studiedag proberen dat resultaat te bereiken op een moderne manier. De sprekers krijgen hoogstens veertig minuten. Zij dienen onmiddellijk tot het kernpunt van hun betoog te gaan. Daarna is er ruimte voor debat of gedachtenwisseling.

Deze tweede VRG Alumni-Dag kreeg de naam “De kleuren van het recht” mee. Onder die originele invalshoek, die door de sprekers strikt werd nageleefd, willen we aantonen dat een krachtig juridisch betoog ook creatief en inspirerend kan zijn. Juristen moeten op een pittige en innoverende manier naar hun eigen rechtstak kunnen kijken. Het recht is een levende wetenschap, die nieuwe oplossingen

moet kunnen bieden voor nieuwe of zelfs voor oude problemen. Het is aan de deelnemers om te oordelen of die doelstelling gerealiseerd is.

De editor van dit boek, Prof. dr. Ignace CLAEYS, wens ik uitdrukkelijk te bedanken. Ik ken Ignace al vele jaren en het is altijd een plezier om met hem samen te werken. Een half woord (al dan niet in het West-Vlaams uitgesproken) volstaat meestal om elkaar te begrijpen. Het is aan zijn drive en daadkracht te danken dat deze tweede VRG Alumni Dag zo snel tot stand is gekomen en dat dit boek in uw handen ligt. Ook mevrouw Ann-Sophie HUMBLÉ wens ik te bedanken. Als studente was Ann-Sophie al één van de drijvende krachten achter dit initiatief. Ondanks haar drukke beroepsleven blijft ze, tot mijn grote geruststelling, de logistieke ondersteuning van de club coördineren. Ten slotte dank ik mijn Raad van Bestuur en de tijd die de bestuurders aan dit initiatief voorbehouden. De samenwerking met en het vertrouwen dat door de Raad van Bestuur wordt gegeven is, denk ik, een voorbeeld.

Ut vivat, crescat et floreat VRG Alumni Gent.

Barteld SCHUTYSER
Voorzitter VZW VRG Alumni Gent

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
---------------------------	---

I. PRIVAATRECHT

Hoe barmhartig kleurt het verzekeringsrecht? De vergoeding van rampenschade

Kristiaan BERNAUW	3
1. Inleiding	3
2. De wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele schade ingevolge een technologisch ongeval	6
3. Financiering	7
4. Toepassingsgebied	8
4.1. Typologie van rampen	10
4.1.1. Technologische versus natuurramp	10
4.1.2. Door een ongeval	11
4.1.2.1. Extern	11
4.1.2.2. Plotse versus geleidelijke gebeurtenis	11
4.1.3. Eenmalig versus serieschadegeval	12
4.1.4. Niet enkel tot aansprakelijkheid aanleiding gevende schadegevallen	13
4.1.5. Ongeval versus ramp: de ‘grote’ technologische ramp	14
4.2. Lichamelijke schade	15
4.3. Installaties	15
4.4. Uitzonderlijk schadegeval	16
4.5. Schadegevallen en veroorzaking van letsels in België	17
4.6. Uitsluitingen	18
4.6.1. Positieve afbakening van het toepassingsgebied	18
4.6.2. Uitdrukkelijke uitsluitingen	18
4.6.3. Niet uitgesloten bijzonder geregelde schadegevallen	20
5. Verjaring	21
6. Overgangsrecht: werking in de tijd	22
7. Vergoedingsprocedure en forum	23
7.1. Minnelijke vergoedingsprocedure	23
7.2. Tegenwerpelijkheid	23
7.3. Rechtsvorderingen	24

8.	Verhouding van het bijzondere vergoedingsregime met het gemeen recht	25
8.1.	Foutloze vergoeding?	25
8.2.	Rechtsgrond voor vergoeding.	25
8.2.1.	Exclusieve of alternatieve rechtsgrond	26
8.2.2.	Geen immunitie aansprakelijke	26
8.2.3.	Geen kanalisatie aansprakelijkheid	27
8.3.	Volgorde uitputting vergoedingsbronnen	27
8.4.	Omvang van de vergoeding	28
8.4.1.	Forfaitair of werkelijk geleden schade	28
8.4.2.	Begrenzing?	29
8.4.3.	Cumul of <i>non bis in idem</i>	30
8.5.	Subrogatie	31
8.5.1.	Verhaal van sociale en private verzekeraars tegen het Fonds?	31
8.5.2.	Verhaal van het Fonds tegen de sociale en private verzekeraars?	31
8.5.3.	Verhaal van het Fonds tegen de aansprakelijke	31
8.5.4.	Verhaal van het Fonds tegen het vergoede slachtoffer zelf?	32
8.5.5.	Bedrag van de subrogatie	33
8.5.6.	Orde van voorrang van de verhaalsvorderingen tegen de aansprakelijke.	34
9.	Niet toegepaste ingrepen in het schaderegelingsproces.	34
9.1.	Geen groepsvordering	34
9.2.	Geen wijziging artikel 4 V.T.Sv.	36
10.	Besluit	36
10.1.	Maatschappelijk verantwoord mechanisme?	36
10.2.	Doeltreffendheid?	37
10.3.	Realiteitszin?	37
10.4.	Werkbaarheid?	37
10.5.	Gelijkheidsprobleem	38

Van grijze muis naar bontgekleurde papegaai. Over algemene normen in het verbintenissenrecht

Ignace CLAEYS en Anneleen VAN DE MEULEBROUCKE	39	
1.	Algemene en specifieke normen	39
2.	Opzet en overzicht	41
3.	Een aantal voorbeelden	42
4.	De grijze muizen passeren de revue	44
4.1.	Klassieke privaatrechtelijke algemene normen	45
4.1.1.	De openbare orde	45

4.1.2.	Algemene zorgvuldigheidsnorm	47
4.1.3.	Inspanningsverbintenissen en uitvoering te goeder trouw	48
4.1.4.	Algemene versus specifieke normen te nuanceren – is bij een schending van het gelijkheidsbeginsel nog een zorgvuldigheidstoetsing nodig?	49
4.2.	Algemene rechtsbeginselen	51
4.3.	Grondrechten en economische vrijheden	55
4.4.	Beginselen	59
5.	Rechtsregels of niet	61
5.1.	Beginsel van rechtmatig vertrouwen als eerste illustratie	62
5.2.	Grondrechten als tweede illustratie	65
5.2.1.	Recht op menswaardig bestaan	65
5.2.2.	Contractvrijheid	66
5.2.3.	Impact van het EHRM op de interpretatie van private rechtshandelingen en op de bewijslast	67
5.2.4.	Grondrechten en context	68
5.2.5.	Grondrechten en specifieke wetten	69
5.2.6.	Besluit	70
6.	De plaats van algemene normen en beginselen in de normenhiërarchie .	71
6.1.	Algemene zorgvuldigheidsnorm	72
6.1.1.	Overheidsaansprakelijkheid	72
6.1.2.	Aansprakelijkheid van openbare dienstverstrekkers	73
6.1.3.	Impact van Europees recht	74
6.2.	Openbare orde	74
6.3.	Goede trouw	75
6.4.	Grondrechten en economische vrijheden	76
6.5.	Algemene rechtsbeginselen	77
7.	De aard van de algemene normen: van aanvullend recht, van dwingend recht of van (internationale?) openbare orde?	81
7.1.	Het begrip openbare orde	81
7.1.1.	Nationale en internationale openbare orde en Europese openbare orde	81
7.1.2.	Bescherming van algemeen versus individueel belang	83
7.1.3.	De fundamenteën in contractuele en buitencontractuele verhoudingen	84
7.2.	Goede trouw	86
7.3.	Algemene zorgvuldigheidsnorm	88
7.4.	Grondrechten	91
7.5.	Algemene rechtsbeginselen	92
8.	Besluit	93

Hoe fiscaal kleurt het zakenrecht?

Annelines WYLLEMAN	95
1. Enkele inleidende beschouwingen	95
2. De plichten van de vruchtgebruiker	96
2.1. Belangrijke reden voor de omzetting van een vruchtgebruik	96
2.2. Herstellingswerken: wie moet wat?	97
2.3. Kan de blote eigenaar tot herstellingskosten gedwongen worden?	98
2.4. Conventioneel ontstaan vruchtgebruik	101
3. Vruchtgebruik in de familiale vermogensplanning en de nieuwe antimisbruikbepaling	102
3.1. Einde van het vruchtgebruik	102
3.2. Gesplitste aankoop	103
3.3. De nieuwe antimisbruikbepaling en vruchtgebruikconstructies in de familiale vermogensplanning	104
4. Vruchtgebruik en vennootschappen	108
4.1. De nieuwe antimisbruikbepaling en vruchtgebruikconstructies in vennootschappen	108
4.2. Vruchtgebruikregelingen en de frustratie van de fiscale regels inzake voordelen van alle aard	109
5. Meerkleurig recht	110

II. PUBLIEKRECHT

Van zwart en grijs naar wit en groen. Pleidooi voor een heroriëntering van de Belgische fiscaliteit

Michel MAUS	113
1. Inleiding	113
2. De omvang van de fiscale fraude in België	114
3. De oorzaken van de fiscale fraude in België	120
3.1. De hoge belastingdruk	121
3.2. De ongelijke verdeling van de belastingdruk	123
3.3. De fraudegevoeligheid van het fiscale systeem	125
3.4. De beperkte pakkans	127
3.5. De afkeer van het overheidsregime	129
3.6. De complexiteit van de fiscale wetgeving	132
3.7. De economische noodzaak van fiscale fraude	133
4. Naar een heroriëntering van de fiscaliteit	134

Hoe groen is ons recht? Beschouwingen over de ontwikkeling van het Europese en Belgische milieurecht

LUC LAVRYSEN	141
1. Inleiding	141
2. De wijziging van de institutionele context	141
3. Verdere institutionele hervormingen nodig?	145
4. De stuwende rol van Europa	147
5. De remmende rol van Europa	149
6. De expansie van het milieurecht	151
7. De verruiming van het milieubeleidsinstrumentarium	153
8. Van een oude naar een nieuwe sectorale aanpak	159
9. Instrumentele kwaliteit versus juridische kwaliteit	163
10. De doeltreffendheid van het milieurecht	166
Moet het strafprocesrecht een nieuwe kleur krijgen?	
Philip TRAEST	169
1. Inleiding	169
2. Een terugblik	169
3. De kleur van het actuele strafprocesrecht	174
4. Onderzoeksrechter – rechter van het onderzoek	176
5. De benadeelde in het strafproces	182
6. Rechten van partijen tijdens het onderzoek	189
7. De regeling van de rechtspleging	190
8. De rechtsmiddelen	195
9. De nietigheden	197
10. Het deskundigenonderzoek	199
11. Besluit	202

